

VLADA REPUBLIKE HRVATSKE
URED ZASTUPNIKA REPUBLIKE HRVATSKE
PRED EUROPSKIM SUDOM ZA LJUDSKA PRAVA
Zagreb, 27. ožujka 2023.

Analiza presude

J.I. protiv Hrvatske
br. zahtjeva 35898/16

povreda čl. 3. – zabrana mučenja

Nadležna tijela nisu provela učinkovitu istragu navoda podnositeljice o ozbiljnim prijetnjama njezinom životu

Europski sud za ljudska prava (dalje: Europski sud) zasjedajući u vijeću od 7 sudaca, 8. rujna 2022. objavio je presudu kojom je presudio da je povrijeđen čl. 3. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (dalje: Konvencija) jer država nije u dovoljnoj mjeri istražila navode podnositeljice zahtjeva o ozbiljnim prijetnjama.

Podnositeljica zahtjeva, mlada Romkinja, žrtva je kaznenog djela silovanja za koje je 2009. pravomoćno bio osuđen njezin otac B.S. Godine 2015. B.S.-u je odobrena pogodnost izlaska iz zatvora, nakon čega je podnositeljica zahtjeva više puta policiji prijavila da joj otac ozbiljno prijeti. Prvi put, podnositeljica zahtjeva je nazvala policiju i rekla da se boji jer misli da je otac pobjegao iz zatvora i prijeti joj preko određenih srodnika. Policija je uvjerala podnositeljicu da B.S. nije pobjegao i rekli joj da se ništa ne može poduzeti osim ako joj on ne dođe na vrata. Drugi put podnositeljica zahtjeva je pozvala policiju koja ju je, stigavši na mjesto događaja, zatekla izuzetno uznemirenu kako se tresu i plače. Saznali su i da je bila žrtva seksualnih zločina koje je počinio njezin otac. Tom prilikom, kako je jasno zabilježeno u policijskom izvješću o intervenciji, podnositeljica je rekla policiji da joj je otac preko srodnika prijetio da će ju ubiti. Treći put se podnositeljica zahtjeva obratila policiji dopisom koji je napisala njezina odvjetnica, u kojem se pritužila na propust policije da odgovori na njezinu bojazan i u kojem je zatražila da policija poduzme odgovarajuće mjere kako bi zaštitila njezin tjelesni integritet. I tada je izričito zatražila da se njezina prijava o navodnoj ozbiljnoj prijetnji koju joj je uputio otac dostavi nadležnom državnom odvjetništvu. Međutim, to nikada nije učinjeno, već je njezin dopis shvaćen kao puka pritužba na rad policije, zbog čega je pokrenuta interna istraga u Ministarstvu unutarnjih poslova.

Pred Europskim sudom podnositeljica je prigovarala propustu domaćih tijela da ju zaštite od zastrašivanja i ponovljene viktimizacije, te propustu da provedu učinkovitu istragu ozbiljnih prijeti njezinom životu pozivajući se na čl. 3. i 8. Konvencije. Europski sud je, međutim, ispitao njezin prigovor samo temeljem čl. 3. Konvencije. Prigovorila je i da su ju zbog njezinog romskog podrijetla domaća tijela omalovažavala te da je stoga bila diskriminirana, što je u suprotnosti s člankom 14. Konvencije.

Europski sud je ponovio da domaća tijela na temelju čl. 2., 3. i 8. imaju pozitivne obveze da:

- (a) u praksi uspostave i primjenjuju odgovarajući pravni okvir koji pruža zaštitu od nasilja privatnih osoba;
- (b) poduzmu razumne mjere kako bi se izbjegla stvarna i neposredna opasnost od ponovljenog nasilja za koje su vlasti znale ili su morale znati;
- (c) provedu učinkovitu istragu o činovima nasilja ([Kurt protiv Austrije](#) [VV]¹).

Obveza provođenja učinkovite istrage o svim činovima nasilja u obitelji bitan je element obveza države na temelju članka 3. Konvencije. Od nadležnih domaćih tijela očekuje se da poduzmu sve razumne korake kako bi osigurale dokaze o događaju, među ostalim provođenjem vještačenja. Prilikom postupanja u slučajevima nasilja u obitelji potrebna je posebna revnost, a tijekom domaćeg postupka potrebno je uzeti u obzir posebnu prirodu nasilja u obitelji. Istraga mora biti učinkovita u praksi, a to zahtijeva brzo ispitivanje predmeta bez nepotrebnih odgađanja. Načelo učinkovitosti znači da domaća pravosudna tijela ni u kojem slučaju ne smiju biti spremna dopustiti da nanesena tjelesna ili psihološka patnja prođe nekažnjeno.

1. Je li postupanje kojem je podnositeljica zahtjeva bila izložena doseglo minimalni stupanj težine kako bi uživalo zaštitu čl. 3. Konvencije?

Sukladno svojoj dobro utvrđenoj praksi, Europski sud je prvo ispitaio je li postupanje kojem je podnositeljica zahtjeva bila izložena doseglo minimalni stupanj težine kako bi uživalo zaštitu čl. 3. Ta ocjena ovisi o brojim čimbenicima, kao što su narav i kontekst postupanja, njegovo trajanje, tjelesne i duševne posljedice, ali i spol žrtve te odnos između žrtve i počinitelja. Čak i u izostanku stvarne tjelesne ozljede ili intenzivne tjelesne ili duševne patnje, postupanje kojim se ponižava ili omalovažava pojedinca, pri čemu se ne poštuje ili se umanjuje njegovo ljudsko dostojanstvo, ili se pobuđuje osjećaj straha, tjeskobe koji bi mogao slomiti moralni i tjelesni otpor pojedinca, može se smatrati ponižavajućim i također podliježe zabrani utvrđenoj u članku 3. Konvencije.

U ovom predmetu, Europski sud je, uzimajući u obzir prethodnu tjelesnu bol i psihološku traumu koju je podnositeljica doživjela, tjeskobu i osjećaj nemoći, smatrao da je njezin strah bio stvaran i intenzivan te da je ona bila izložena nečovječnom postupanju u smislu čl. 3. Konvencije. Europski sud takav je zaključak izveo također uzimajući u obzir i činjenicu da je podnositeljica zahtjeva vrlo traumatizirana mlada žena romskog podrijetla, koja je bila žrtva užasnog seksualnog zlostavljanja bliskog člana obitelji u vrlo ranoj dobi, da je nakon osude oca promijenila ime, frizuru i mjesto boravišta, da se podvrgnula opsežnoj terapiji i započela novi život, a da su se njezini prigovori odnosili na navodni propust vlasti da ju zaštiti od zastrašivanja i ponovljene viktimizacije od strane oca, kao i njihov propust da učinkovito istraže te navodne prijetnje.

2. Jesu li nadležna domaća tijela ispunila svoje pozitivne obveze temeljem čl.3. Konvencije?

Ispitujući jesu li vlasti ispunile svoje obveze na temelju članka 3. Konvencije, Europski sud je analizirao jesu li nadležna domaća tijela na primjereni način zaštitila tjelesni i psihološki integritet podnositeljice zahtjeva nakon navodnih ozbiljnih prijetnji koje je primila od oca. S

¹ Sažetak je dostupan na [hrvatskom jeziku](#) u okviru publikacije Ureda zastupnika „Pregled prakse – svibanj - kolovoz 2021“

tim u vezi, Europski sud je primijetio da se podnositeljica zahtjeva obratila policiji u tri odvojena navrata obavještavajući ju o ozbiljnoj prijetnji koju joj je uputio otac. Imajući na umu da zabrana zlostavljanja na temelju članka 3. Konvencije obuhvaća sve oblike nasilja u obitelji, uključujući prijetnje smrću, i da svaki takav čin aktivira obvezu provođenja istrage, vlasti su imale dužnost istražiti tvrdnje o ozbiljnoj prijetnji životu podnositeljice ([Volodina protiv Rusije](#)², st. 98.).

ESLJP je istaknuo da je policija trebala poduzeti kaznene izvide o tvrdnjama podnositeljice zahtjeva, osobito obavljanjem razgovora sa srodnicima koje je podnositeljica spomenula jer ozbiljna prijetnja člana obitelji predstavlja kazneno djelo koje se progoni po službenoj dužnosti. Nadalje, policija je bila dužna obavijestiti nadležno državno odvjetništvo o rezultatima svojih kaznenih izvida. Čak i da su vlasti u konačnici zaključile da se tvrdnje podnositeljice odnose na kazneno djelo koje se progoni po privatnoj tužbi ili da radnje kojima se prigovara nemaju obilježja kaznenog djela, policija ju je trebala o tome obavijestiti. Iako okolnosti ni bilo koji relevantni dokazi (npr. statistički podaci) ne potkrepljuju tvrdnju podnositeljice zahtjeva o diskriminaciji na temelju romskog podrijetla, Europski sud je smatrao da su vlasti, svjesne posebne ranjivosti podnositeljice zbog njezina spola, etničkog podrijetla i trauma iz prošlosti, trebale na njezine prijave reagirati brzo i učinkovito. Međutim, nadležna tijela nikada nisu ozbiljno pokušala sveobuhvatno sagledati podnositeljčin predmet, uključujući obiteljsko nasilje kojemu je prethodno bila izložena, što je potrebno u ovoj vrsti predmeta.

Slijedom navedenog, Europski sud je zaključio da hrvatske vlasti nisu provele učinkovitu istragu tvrdnji posebno ranjive žrtve silovanja o ozbiljnoj prijetnji njezinu životu, što je u suprotnosti s člankom 3. Konvencije. Budući da je pri ispitivanju prigovora podnositeljice temeljem čl. 3. Konvencije Europski sud uzeo u obzir njezinu posebnu ranjivost kao Rominje, smatrao je da predmet nije potrebno ispitati posebno temeljem čl. 14. Konvencije.

Europski sud je dosudio podnositeljici naknadu materijalne štete zbog povrede konvencijskih prava u iznosu od 12.000 EUR te iznos od 4.500 EUR na ime naknade troška postupka.

Ovu analizu izradio je Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava. Analiza ne predstavlja službeni dokument Europskog suda za ljudska prava te nije obvezujuća za taj Sud.

© 2023. Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava

² Sažetak je dostupan na [hrvatskom jeziku](#).